

Нефармат

УРОКІ ЖЫЦЦЯ І МУДРАСЦІ

Адна вельмі мудрая выкладчыца на журфаку гаварыла нам: для таго каб атрымаўся цікавы матэрыял пра чалавека, свайго героя трэба на час палюбіць. Вось ужо трыццаць гадоў упэўніваюся ў справядлівасці слоў сваёй настаўніцы. Больш за тое, ёсць героі, якіх светла ўспамінаеш не толькі пэўны час, а доўгія гады, калі не ўсё жыццё.

Менавіта такую гераіню мне некалі пашчасціла сустрэць у Пінскім раёне. Раздрукоўку магнітафоннага запісу гутаркі з ёй захоўваю ў адмысловай папцы з самымі дарагімі матэрыяламі. На жаль, Ульяны Кірылаўны Мельнік няма ўжо — пра гэта паведаміў старшыня сельскага Савета. А ў час нашай сустрэчы ёй было ўжо за восемдзесят... Перад самай вайной 18-гадовая Ульяна выходзіла замуж за прыгожага хлопца Карнея Цярлецака. У 44-м яго забралі на фронт, а ў 45-м яна атрымала пахаванку. Засталася з двума малымі дзецьмі і гектарам зямлі, бо калгасаў яшчэ не было. Выжывала, як магла. Навучылася шыць, прыдбала машынку. Шыла, а ў якасці аплаты ёй дапамагалі апрацоўваць поле. Потым брат падарыў фотаапарат і яна асвоіла фотасправу, стала фатографам на ўсю акругу. Так і сустрэла свайго другога сужэнца. Франтавік Аляксандр Мельнік

прышоў да яе, каб зрабіць фотаздымак на дакументы.

Мужа Аляксандра, з якім пражылі 35 гадоў, яна называла Олісь. Ульяна Кірылаўна размаўляла на прыгожай сакавітай палескай гаворцы, якую хораша апісаў Колас у рамане «На ростанях». Калі перачытваю разважання пра жыццё простага вясковай жанчыны, нібы чую яе саму.

«Пра сакрэты даўгалешца. Я столькі гора пабачыла, так цяжка жыла, не ведаю, чаму мяне доўга Бог трымае на зямлі. Можна, за тое, што ні з кім не сварылася. Я ніколі не лаялася ні з адной суседкай. Не мела паняцця, як крычаць на мужа, ні з першым, ні з другім не ўчыняла сварак.

Пра захаванне шлюбу. Мой Олісь, як маладзейшы быў, то часам і выпіць мог. Бывае, прыйдзе дахаты пазнавата, п'яны, і адразу да мяне: «Ульянка, памажы паспяваць». У такім стане вельмі ахвочы быў да спеваў. Я ніколі не насваруся на яго, але кажу: «Добра, зараз паспяваем». А сама стараюся ўладкаваць на ложка (ён нападлітку хутка засынаў), потым сцягну чаравікі, накрыву. А назаўтра раненька ўстану, карову дагледжу, сніданак пастаўлю, словам не папракну. А ён і сам вінавата пазірае, усё разумее. Дык навошта ў сям'і разлад чыніць?

А жанчыны, бывала, папрыходзяць у брыгаду, і адна

перад адной хваляцца: мой, маўляў, прыйшоў нападлітку, а я яго давай ляць, ён агрызаецца — а я яшчэ болей, ён біцца падступае — а я не перастаю. Іншая хоць з гузаком ходзіць, ды задаволеная, што мужыка добра паўшчувала. Цяпер жа і наогул маладыя, як што крышку не так, не толькі лаяцца альбо біцца, але адразу ў суд бягуць разводзіцца. Ураз свабодныя, але ці шчаслівыя?

Пра шанаванне бацькоў. Цяпер маладыя ці жэняцца, ці разводзяцца — бацькоў не пытаюць. А ў нас было не так. Мой Олісь прыйшоў сватацца, я яму нічога не адказала, сказала, што павінна спытаць бацькоў. Пабегла адразу да бацькі і маці. Бацька выслухаў мяне і маўчаў, можа, з паўгадзіны. Потым прамовіў: ён з добрай сям'і — не п'яніцы, не гультаі, можаш ісці, дачка. Я ж не дзяўчына была, удава. Але і другі раз замуж пайшла толькі з бласлаўлення бацькоў.

Пра гарэлку. Людзей гарэлка згубіла, раскоша звяла. Лёгка жывуць, працай да сёмага поту хлеб не здабываюць. А без гарэлкі наогул нічога не робіцца. Зараз, калі чалавека папросіш памагчы ў гаспадарцы, трэба спачатку бутэльку паставіць з закускай, работнік вып'е, а потым пойдзе нешта рабіць. Калі мы хату з мужам будавалі, таксама людзей наймалі, але ніхто нават не заікаўся пра нейкую выпіўку.

Калі вяселле маё з Карнеем было, то бацька завёз у Пінск мех круп і абмяняў яго ў манапольцы на пляч чацвярцінак гарэлкі. Гэта ўжо лічылася знатным вяселлем. А цяпер колькі скрыняў трэба на вяселле альбо на іншую ўрачыстасць?

Пра злачыннасць і бяспеку. Людзі шмат п'юць, лёгка жывуць, сталі больш разбэшчаныя. Я калі ў газеце прачытаю ці ўбачу ў тэлевізары, што забілі каго або дзяўчыну звалтавалі, некалькі дзён спаць не магу, плачу. Адкуль столькі злыднёў на свеце развяслося? Да мяне ж, бывала, прыедзе чалавек з далёкай вёскі, я падхапіла фотаапарат і паехала з ім. Еду з маладым мужчынам 12 кіламетраў праз лес, а яму ў галаву не прыйдзе нават слова якое непрыстойнае сказаць, а мне падумаць, што трэба нечага апасацца. Хоць і бачыла гэтага чалавека часцей за ўсё першы раз.

Пра тэхнічны прагрэс. Сядзіць неяк мой унук на супраць, гуляе з мабільнікам, шчоўкае. А потым кажа: вось, баба, твой здымак гатовы. І праўда, зняў на мабільны, потым можна раздрукаваць альбо адправіць фота хоць на іншы канец. Вось як далёка пайшла навука, якія прыстасаванні прадумалі. Але, здаецца, каб прыдумаў хто, як людзям набрацца больш дабыні і спагады».

Святлана ЯСКЕВІЧ.

СЁННЯ

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	6.59	19.02	12.03
Віцебск	6.49	18.52	12.03
Магілёў	6.49	18.52	12.03
Гомель	6.46	18.49	12.03
Гродна	7.15	19.18	12.03
Брэст	7.15	19.18	12.03

Месяц

Першая квадра ў 4.55. Месяц у сузор'і Казярога.

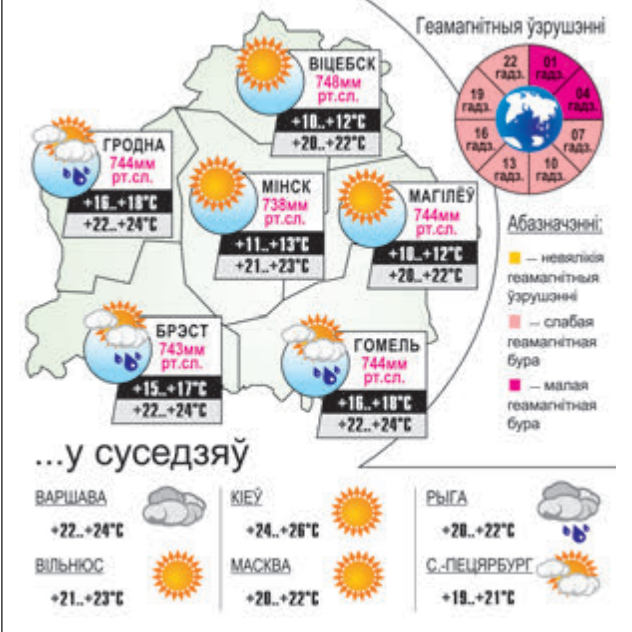
Імяніны

Пр. Фядоры, Віктара, Германа, Дзмітрыя, Мікалая, Сяргея. К. Марыны, Яніны, Герарда, Германа, Тодара.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ЗАЎТРА

Даты

24 ВЕРАСНЯ

1815 год — нарадзілася (цяперашні Смаргонскі раён) Габрыеля Пузына, польская пісьменніца. Аўтар зборнікаў паэзіі «У імя Бога!», «Прозай і вершам», зборніка «Аматарскі тэатр», успамінаў «У Вільні і ў літоўскіх дварах» і іншых.

1880 год — у Мінску заснавана музычна-літаратурнае таварыства.

1910 год — заснавана Слонімскай жаночай гімназіі. У гімназіі меліся падрыхтоўчы і сем асноўных класаў. Сярод выкладчыкаў былі выпускнікі ўніверсітэтаў Масквы, Пецярбурга, Кіева, Міргарадскай прамыслова-мастацкай школы, Беларускага Мікалаеўскага інстытута, гімназій Гродна, Гомеля і іншых. Падчас Першай сусветнай вайны (1915) гімназія была пераведзена ў Калугу. У 1918-м спыніла дзейнасць.

У гэты ж дзень у Быхаве нарадзіўся Навум Ізраілевіч Цырульнікаў, контрадмірал. З 1928-га служыў у Ваенна-марскім флоце. У 1939—1945 гадах — начальнік апэратыўнага аддзела штаба Ціхаакіянскага флоту. Удзельнік вайны з Японіяй. З 1947-га — камандуючы ваенна-марской базай, у 1951—1954 гадах — камандзір дывізіі падводных лодак.

1920 год — 24—27 верасня ў Мінску прайшоў першы з'езд камсамола Беларусі.

1955 год — Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР зацвердзіў тэкст і музыку Дзяржаўнага гімна

Падзеі

Беларускай ССР (тэкст Міхася Клімковіча, музыка Нестара Сакалоўскага).

1995 год — Гродзенскую Барыса-Глебскую царкву наведваў патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II.

1870 год — нарадзіўся Жорж Клод, французскі інжынер, хімік, вынаходнік неонавай лампы.

1905 год — нарадзіўся Севера Ачоа, амерыканскі біяхімік, лаўрэат Нобелеўскай прэміі па фізіялогіі і медыцыне. Унёс уклад у расшыфроўку генетычнага кода і механізма біясінтэзу нуклеінавых кіслот.

1945 год — нарадзілася Ларыса Аляксееўна Рубальская, расійскі паэт-песеннік.

1955 год — нарадзіўся Аляксандр Мікалаевіч Башыраў, расійскі акцёр кіно, тэлебачання і дубляжу, кінарэжысёр, сцэнарыст, прадзюсар, кліпмейкер.

1960 год — у ЗША на ваду спущаны першы атамны авіяносец «Энтэрпрайз».

1970 год — упершыню ў гісторыі асваення касмічнай прасторы савецкая аўтаматычная станцыя «Месяц-16» даставіла на Зямлю ўзоры месяцавага грунту.

ЖАН-ЖАК РУСО: «Мая справа сказаць праўду, а не прымушаць верыць у яе».

УСМІХНЕМСЯ

— **Ваши плюсы и недарухы? Сцісла.**
 — **Думаю правільна! Але ўголас.**

Як казала цётка Галя:
 — З гадамі больш за ўсё расчараўваюць цэны, люстэрка і аналізы...

— **Кастусь, ваши джынсы я ўчора па-суседску памыла, адпарыла, і яны сталі карацейшыя. Так што падшываць іх зусім не трэба.**

— **Дык гэта што атрымліваецца, я вам учора дарэмна шакаладку прэзентаваў?**

